

Vastaus kirjalliseen kysymykseen varusmiesten oikeusturvasta ja lainsäädännön tarpeesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mia Laihon /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 278/2019 vp:

Miten hallitus ja oikeusministeri aikovat parantaa varusmiesten oikeusturvan toteutumista palvelusaikana sattuneiden onnettomuuksien osalta ja

aikooko hallitus harkita esimerkiksi poikkihallinnollista työryhmää, joka arvioi varusmiespalvelusta suorittavan henkilön ja muiden mahdollisten asianosaisten, kuten Liikenne- ja viestintäviraston ja Puolustusvoimien, rikosoikeudellisia vastuukysymyksiä, niiden selkiyttämistä ja ehdotuksia mahdollisista tarvittavista lainsäädännöllisistä muutoksista oikeusturvan parantamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Rikoksesta epäillyn ja syytetyn oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on turvattu Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksessa, joka on Suomessa lakina voimassa. Keskeinen oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kuuluva oikeus on syyttömyysolettama, jonka mukaan jokaista rikoksesta epäiltyä ja syytettyä on pidettävä syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on laillisesti näytetty toteen. Tuomioistuimen velvollisuutena on kohdella rikoksesta epäiltyä syyttömänä ja arvioida kaikki epäselvyydet todistusaineistossa syytetyn eduksi. Rikoksesta epäillyllä ja syytetyllä on oikeus käyttää avustajaa esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä ja tarvittaessa oikeus maksuttomaan oikeusapuun. Esitutkintaviranomaisen on myös huolehdittava siitä, että oikeus käyttää avustajaa tosiasiallisesti toteutuu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin turvaamisen sitä edellyttäessä. Rikoksesta epäillyn ja syytetyn oikeusturvaa on parannettu viime vuosina edelleen epäillyn ja syytetyn prosessuaalisia oikeuksia koskevien direktiivien täytäntöönpanon yhteydessä.

Rikoslakiin lisättiin uusi sotilasrikoksia koskeva 45 luku vuonna 1984. Luku uudistettiin vuonna 2000. Rangaistussäännökset kirjoitettiin yleisempään muotoon, rangaistusasteikkoja lievennettiin ja eri rikoksista määrättävien seuraamusten keskinäistä suhdetta tarkistettiin. Luvussa säädetään palvelurikoksista, esimiesrikoksista ja sota-ajan rikoksista. Luvun säännöksiä sovelletaan myös asevelvollisuutta suorittaviin. Asevelvollisen velvollisuuksista säädetään tarkemmin asevelvollisuuslaissa (1438/2014), jossa monin kohdin viitataan yleiseen palvelusohjesääntöön.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 278/2019 vp

Sotilas tai asevelvollinen voi sotilasrikoksen lisäksi syyllistyä myös johonkin toiseen rikoslaissa rangaistavaksi säädettyyn tekoon kuten liikennerikokseen, vammantuottamukseen tai pahoinpitelyyn. Nämä säännökset ovat yleisiä eli niihin voi syyllistyä kuka tahansa. Eräissä tilanteissa toinen rikos voi sisältyä sotilasrikokseen kuten lievä pahoinpitely esimiehen väkivaltaiseen vastustamiseen (HE 17/1999 vp, s. 8). Useissa tapauksissa kuten liikennerikoksessa sotilas tai asevelvollinen voidaan kuitenkin tuomita sotilasrikoksen lisäksi myös rikoslaissa rangaistavaksi säädetystä yleisestä teosta. Sotilaan tai asevelvollisen ei ole perusteltua olla niiden soveltamisen osalta erityisasemassa.

Sotilaan ja asevelvollisen rikosoikeudellista vastuuta koskevassa sääntelyssä ei ole ilmennyt merkittäviä uudistustarpeita.

Oikeusministeriö seuraa ja arvioi jatkuvasti oikeusturvan toteutumista ja rikoslain säännösten toimivuutta.

Helsingissä 20.11.2019

oikeusministeri Anna-Maja Henriksson